

J. Bružas: komisijos temos yra tęstinės, kaip ir Lietuvos ryšys su diaspora

Komisija gyvuoja jau daugiau nei 28 metus, tai rodo jos misijos ilgaamžiškumą ir reikalingumą. Per ją atstovaujami net ir tie tautiečiai, kurie neturi Lietuvos pilietybės ir negali rinkti savo Seimo nario, tačiau jų balsas yra girdimas. Komisija yra ta platforma, per kurią į tautai svarbių klausimų sprendimą įsijungia įvairios lietuvių organizacijos ir bendruomenės.

Jonas Bružas,

Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pirmininkas

Pasauliolietuvis.lt

Tai unikalus parlamentinis diasporos ir Seimo bendradarbiavimo formatas, kuris labai pasiteisino. Šiuo gerosios praktikos pavyzdžiu žavisi kitų šalių, ypač tų, kurių žmonės, kaip ir mes, yra plačiai pasklidę po pasaulį, bendruomenės ir parlamentarai. Mūsų komisija šiuo modeliu ir patirtimi dalinasi su Estijos ir Ukrainos parlamentais bei diasporos organizacijomis. Šios komisijos tikslai ir darbai yra tęstiniai – išsaugoti ir stiprinti lietuvišką tapatybę bei tautos vienybę, puoselėjant visų lietuvių bendradarbiavimą ir ryšius, kad ir kur jie gyventų. Siekdami šių tikslų nuo pat šios kadencijos darbo pradžios nusibrėžėme 9 prioritetinės darbo kryptis (temas), dauguma jų yra tęstinės ir perduodamos iš vienos komisijos kadencijos į kitą, joms įtaką daro aplink mus besikeičiantis pasaulis, kai vienos temos tampa svarbesnės už kitas.

Tokia tema šiandien tapo pilietiškumas, Lietuvos saugumas.

Aptariamų prioritetinių darbo kryptių eiliškumas nereiškia jų pirmenybės pagal svarbą – jos papildo viena kitą ir visos yra svarbios siekiant bendro tikslo. Visomis šiomis temomis VIII komisija iki šiol yra priėmusi 45 rezoliucijas, kurios daro poveikį ir siūlo sprendimus svarstytais klausimais valstybės institucijoms.

Komisijos pirmininkas nuo PLB Jonas Bružas. Seimo kanceliarijos nuotr.

Gimimu įgytos Lietuvos pilietybės išsaugojimas. Temą kuruoja LRS ir PLB komisijos nariai – Vakarų Europai atstovaujantis Rytis Virbalis iš Liuksemburgo ir Gediminas Ramanauskas iš JAV. Pilietybė yra svarbiausias ir stipriausias prigimtinis ryšys, koks tik gali būti tarp žmogaus, tautos ir valstybės, su teisėmis ir pareigomis vienu kitoms.

Šiam klausimui spręsti komisija yra organizavusi daug diskusijų bei priėmusi rezoliucijas prašydama ir skatindama Lietuvos Seimą ir Vyriausybę pilietybės klausimą spręsti visais įmanomais teisiniais būdais. Gegužės 12 d. yra (straipsnis buvo rengiamas prieš referendumą – red. pastaba) paskelbtas referendumas, kuris, Seimo, Vyriausybės, Konstitucinio Teismo, politinių partijų, ir didžiosios

daugumos Lietuvos konstitucinės teisės ekspertų nuomone, šiuo metu yra vienintelis kelias pakeisti LR Konstitucijos straipsnį dėl pilietybės ir išspręsti gimimu įgytos pilietybės išsaugojimo klausimą.

Komisija aktyviai dalyvauja referendumo sėkmės strategijos kūrimo ir jos įgyvendinimo darbuose kartu su valstybinėmis institucijomis ir bendruomenėmis.

Lituanistinio švietimo klausimai. Komisijoje šią temą kuruoja Rytų Europos, Rusijos ir Centrinės Azijos kraštų atstovė Jolanta Nagle iš Latvijos. Tai tema, kuri visuomet buvo ir išlieka komisijos darbotvarkėje pažymint formaliųjų ir neformaliųjų užsienio lituanistinių mokyklų atliekamą svarbų darbą mokant kalbos, kultūros, istorijos ir ugdant Lietuvos patriotus.

Komisija priėmė rezoliucijas ragindama atsakingas institucijas atlikti reikiamus lituanistinių mokyklų bei mokymo programų užsienyje tyrimus ir nustatyti lituanistinio švietimo stiprinimo kryptis, sukurti nuoseklią ir vieningą mokymo ir testavimo sistemą.

Tai padėtų grįžusiems vaikams integruotis į Lietuvos švietimo sistemą ir gyvenimą, teikti paramą (finansinę, metodinę, techninę pagalbą) lituanistinėms mokykloms užsienyje. Atitinkamai buvo pateikti ir paremti siūlymai dėl Lietuvos švietimo įstatymo pataisų, kurie yra priimti ir įgyvendinami.

2023 m. lapkričio mėn. posėdžių sesijoje komisija vykdė mokymus Ukrainos

Aukščiausios Rados atstovams. Seimo kanceliarijos nuotr.

Lietuvos ir tautos saugumas, pilietinis pasipriešinimas ir patriotiškumas.

Rusijos karo prieš Ukrainą akivaizdoje yra svarbu, kad Lietuvoje ir už jos ribų gyvenantys tautiečiai susitelktų ir pasirengtų efektyviam pilietiniam pasipriešinimui dar taikos metu.

Komisijos siūlymu Lietuvos valstybinės institucijos glaudžiau bendradarbiauja su diaspora įtraukdamos ją į pasirengimą pilietiniam pasipriešinimui, apibrėždamos bendruomenių užsienyje vaidmenį šioje veikloje, taip prisidėdamos prie Lietuvos gynybos ir saugumo stiprinimo.

Informuojant diasporos organizacijas, kaip priešintis hibridinėms atakoms ir kovoti su dezinformacija, didinamas diasporosatsparumas, suteikiant jai pilietinio pasipriešinimo žinių ir praktinių įgūdžių. Komisija skatina valstybę ir bendruomenes skirti prioritetinį dėmesį Lietuvos diasporos ir visos tautos patriotiškumo stiprinimui.

Tapatybės išlaikymas, etninė ir šiuolaikinė kultūra. Okeanijos ir Rytų Azijos kraštų atstovė Rasa Mauragis iš Australijos kuruoja tautinės tapatybės, etninės kultūros, švietimo temas, Vakarų Europos bendruomenėms atstovaujanti Caspersen iš Šveicarijos (komisijos pirmininko pavaduotoja) kuruoja kultūros, tautinės tapatybės, švietimo, Globalios Lietuvos strategijos temas, o Laurynas Misevičius, komisijos nario iš JAV pavaduotojas, kuruoja sporto temas.

Komisija, atsižvelgdama į pilietiškumo, susitelkimo ir išskirtinę lietuvių tautinės tapatybės stiprinimo ir išsaugojimo svarbą globalizacijos ir sudėtingos geopolitinės padėties sąlygomis, rengė diskusijas ir prašė Seimą ir Vyriausybę nustatyti lietuvių tautinės tapatybės stiprinimą vienu iš prioritetų, sustiprinti etninės kultūros mokymą bendrojo ugdymo mokyklose ir skatinti savivaldybes šias programas remti.

Šiuolaikinės kultūros srityje komisija skatino Vyriausybę stiprinti užsienio lietuvių organizacijų glaudesnę tiesioginę bendradarbiavimą su Lietuvos kultūros ministerija ir kultūros organizacijomis, numatyti daugiau lėšų Lietuvos kultūros tarybai užsienio lietuvių organizacijų projektams finansuoti, o Lietuvos kultūros tarybai svarstant užsienio lietuvių organizacijų projektus, kviesti užsienio lietuvių ekspertus.

Komisija aptarė ir koordinavo atsakingų institucijų ir bendruomenių reikalus, susijusius su pasiruošimu svarbiausioms šventėms, kultūros ir sporto renginiams, tokiems kaip Dainų šventės šimtmetis, „Aš esu Lietuva. Sujunkime Lietuvą“, M. K. Čiurlionio metai, Pasaulio lietuvių sporto žaidynės 2022 m. ir ateinančiais 2025 m.

Komisijos posėdžiai vyksta mišriai – ir gyvai, ir nuotoliniu būdu. Seimo kanceliarijos nuotr.

Grįžimas į Lietuvą ne tik fiziškai, bet ir širdimi. Temą kuruoja JAV atstovas Artūras Žilys. Ši tema susijusi su Lietuvos demografijos ir migracijos politika bei sąlygų grįžti į Lietuvą sudarymu, siekiant, kad jos atspindėtų šiandienines verslo, darbo ir gyvenimo realijas, kai žmonės gali gyventi ir dirbti skirtingose valstybėse tuo pačiu metu, ir išlaikant tų žmonių ryšį su Lietuva bei lietuvišką tapatybę; ryšių tarp po pasaulį išplitusių lietuviškų verslų stiprinimu, išeivijos jaunimo ir išvykusio studijuoti į užsienį Lietuvos jaunimo pritraukimu grįžti.

Komisija organizavo diskusijas su valstybės institucijomis, verslo organizacijomis bei mokslo institucijomis ir šiuo metu jau matomi pokyčiai – pristatant Lietuvą užsienyje aktyviau bendradarbiaujama su užsienyje gyvenančiais profesionalais, jų organizacijomis ir verslo įmonėmis, plečiama ir stiprinama informacinė pagalba

planuojantiems sugrįžti į Lietuvą vieno langelio principu, daugiau dėmesio skirta socialiniams grįžimo aspektams, tokiems kaip pensijų, invalidumo perkėlimas, sveikatos draudimas, dokumentų tvarkymas; SKVC (Studijų kokybės vertinimų centro) veikla ir mokslo diplomų pripažinimas. Komisija skatino savivaldybes įsitraukti į Globalių regionų tinklą, kurti kraštiečių draugijas, į jas įtraukiant užsienyje gyvenančius iš to krašto kilusius žmones.

Pilietiškumo skatinimas ir diasporos įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą didinimas susipina su daugeliu kitų temų, tokių kaip aktyvumas dalyvaujant rinkimuose ir referendumuose, švietimas, kultūra. Temą kuruoja JAV atstovas Gediminas Ramanauskas, Vakarų Europos bendruomenės atstovas iš Liuksemburgo Rytis Virbalis, Pietų Amerikos atstovas Juanas Ignacio Fourmentas Kalvelis iš Argentinos.

Komisija rūpinosi tokiomis temomis kaip balsavimas internetu, kuris yra labai svarbus klausimas, ypač piliečiams, gyvenantiems užsienyje ir norintiems išreikšti pilietinę valią.

Pasiruošimo balsavimui internetu darbai vyksta daug lėčiau nei tikėjomės, kadangi buvo nulemti anksčiau nenumatytų veiksmų, tokių kaip Rusijos karas prieš Ukrainą ir suaktyvėjusios kibernetinės priešiškos šalių atakos. Komisija ragina tęsti darbus, kad būtų įgyvendinta balsavimo internetu galimybė – atliktos kibernetinio saugumo studijos ir, atsižvelgiant į jas, parengti reikiami teisės aktai, procedūros ir išbandytos sukurtos sistemos iki 2028 m. rinkimų.

Kita nuolat aptariama tema yra pilietybės atkūrimo klausimai: prašoma užtikrinti, kad pilietybės atkūrimo procedūros, įskaitant pilietybę įrodančių dokumentų reikalavimus, atitiktų pilietybės įstatymo nuostatas ir nebūtų apsunkintos pertekliniais reikalavimais, dėl kurių reikėtų specialių kvalifikacijų ir specialistų pagalbos.

Komisija taip pat siūlo tęsti konsulinių nuotolinių paslaugų teikimo užsienyje gyvenantiems lietuviams plėtrą, užtikrinant geresnį asmeninių konsulinių ir kitų valstybės paslaugų prieinamumą, ypač Pietų Amerikoje.

Seimo kanceliarijos nuotr.

Ryšių su lietuviais išlaikymas ir lietuvybės išsaugojimas lietuvių etninėse žemėse; pagalba lietuviams persikeliant į Lietuvą iš humanitarinių krizių ištiktų šalių, tokių kaip Ukraina ar Venesuela, arba šalių, atsidūrusių pavojingų diktatūrų gniaužtuose – kaip Baltarusija ar Rusija, kur mūsų tautiečiai yra sudėtingose teisinėse ir gyvybei pavojingose politinėse situacijose.

Komisija rūpinosi pagalba šiose šalyse gyvenantiems lietuviams ir priėmė rezoliucijas dėl sklandaus lietuvių kilmės žmonių perkėlimo iš humanitarinės krizės ištiktos Venesuelos ir karo niokojamos Ukrainos.

Komisijos nario iš JAV atstovo Gedimino Ramanausko ir Pietų Amerikos atstovo Juano Ignacio Fourmento Kalvelio iniciatyva organizuotos diskusijos, kuriose prašėme Vyriausybės sudaryti tarptautines bendradarbiavimo ir pagalbos baudžiamosios teisės srityje sutartis tarp Lietuvos ir Lotynų Amerikos šalių, ypač Peru, kur daug įkalintų lietuvių, neretai tapusių prekybos žmonėmis aukomis Lotynų Amerikoje ir turinčių ribotas galimybes pasinaudoti efektyvia teisine pagalba tose šalyse.

Lietuvos etninių žemių bendruomenėms atstovaujančio Aidžio Staskevičiaus iš

Lenkijos rūpesčiu komisija ragino Vyriausybę intensyvuoti dialogą su Lenkijos Vyriausybe ir visais įmanomais būdais remti lietuviškos mokyklos Suvalkuose steigimą. Šiuo metu tai ir vyksta, tenkinant neatidėliotiną poreikį užtikrinti švietimą etninių žemių lietuvių vaikams Lenkijoje.

Lietuvos ir tautos įvaizdžio kūrimas. Temą kuruoja Kanadai atstovaujantis Antanas Šileika. Globalizacijos laikais mūsų tautai yra gyvybiškai svarbus išskirtinės Lietuvos įvaizdis ir istorinė atmintis, nepamirštant Lietuvos, kadaise vienos iš didžiausių Europos valstybių, istorijos.

Platesnė Lietuvos istorijos apžvalga ir daug jautrių istorinių temų mažai žinomos pasaulyje. Be to, yra ir nemažai neigiamos informacijos apie Lietuvą, pateikiamos interpretuojant faktus, susijusius su Antrojo pasaulinio karo metais, lietuvių tautos genocidu, holokaustu ir partizanų laisvės kovomis.

Dėl to komisija organizavo diskusijas, siūlė sukurti svarbiausių istorinių temų pristatymo strategiją ir nuosekliai pristatyti istorinės atminties klausimus užsienyje, ne tik įtraukiant pozityvius istorinius momentus, bet ir pateikiant šalies poziciją jautriomis Lietuvos istorijos temomis, įskaitant pokario partizaninį pasipriešinimą, stalininio (sovietinio) laikotarpio genocido sukeltas kančias ir holokaustą.

Globalios Lietuvos strategija. Temą kuruoja Vakarų Europos bendruomenėms atstovaujantys Jūratė Caspersen iš Šveicarijos ir Rytis Virbalis iš Liuksemburgo.

Nors ir paskutinė sąrašė, bet toli gražu ne paskutinė pagal svarbą tema – Globalios Lietuvos strategija ir šios strategijos įgyvendinimo veiksmų plano įgyvendinimas ir priežiūra. Komisija aktyviai dalyvavo kuriant strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą bendradarbiaudama su Vyriausybe, PLB ir PLJS.

Strategijos įgyvendinimą kuruoja ir koordinuoja Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamentas, kurio pastangomis yra atlikti dideli darbai ir strategijos įgyvendinimas sėkmingai juda į priekį.

Šios komisijos kadencija baigsis šiais metais, tačiau, kaip matyti, temos ir darbai yra tęstiniai, kaip ir Lietuvos, diasporinės valstybės, ryšys su užsienyje gyvenančiais tautiečiais, tad norėčiau palinkėti ir ateities Seimams užtikrinti šios komisijos veiklos tęstinumą.